

УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОГО ПРОВЕДЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Важливу роль у фінансовому забезпеченні соціально-економічного розвитку держави та її регіонів, виконанні важливих загальнодержавних завдань та функцій місцевого самоврядування відіграє фінансова система України.

Якщо порівняти фінансову систему України та більшості країн Південної та Східної Європи, то фінансові системи останніх значно більш децентралізовані. А тому невід'ємним чинником сучасного розвитку України на її шляху до євроінтеграції є посилення децентралізації фінансової системи в цілому та окремо – бюджетної децентралізації з метою підвищення рівня фінансової самодостатності й фінансової самостійності регіонів, а також оптимального перерозподілу повноважень і бюджетних коштів між центральними та місцевими органами влади і місцевого самоврядування.

Успішному проведенню бюджетної децентралізації в Україні має сприяти якісне за змістом та ефективно щодо застосування законодавство, зокрема фінансове.

Зауважимо, що у 2015 році з цього питання після внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України намітилися позитивні тенденції. Зазначене стосується насамперед такої важливої проблеми, як джерела надходжень до місцевих бюджетів. Завдяки цьому на сьогодні до системи надходжень місцевих бюджетів зараховується 100 % плати за надання інших адміністративних послуг, 100 % державного мита, 10 % податку на прибуток підприємств приватної форми власності, запроваджений акцизний податок з реалізації роздрібною торгівлю підакцизних товарів за ставкою 5 % вартості реалізованого товару. Окрім того, розширено надходження до загального фонду місцевих бюджетів за рахунок передачі із спеціального фонду екологічного податку та збільшення відсотку його зарахування з 35 % до 80 %, єдиного податку та податку на нерухоме майно. Щодо останнього податку, то прийнято норми про розширення його бази оподаткування, до якої також включено комерційне (нежитлове) майно та автомобілі з великим об'ємом двигуна. Зазначені зміни не лише розширили права місцевих органів влади та надали їм самостійності при прийнятті рішень із формування та використання бюджетних коштів, а й дозволили місцевим бюджетам використовувати кошти на різні цілі.

Однак крім позитивного, у проведенні бюджетної децентралізації на сьогодні існує ряд проблемних питань, що пов'язані із застосуванням нових за змістом норм бюджетного та податкового законодавства.

Зокрема у 2015 році було суттєво змінено механізм фінансування делегованих повноважень установ охорони здоров'я та освіти, оскільки місцеві бюджети отримали нові види трансфертів (освітня субвенція, субвенція на підготовку кадрів, медична субвенція). Отже, фінансування зазначених видатків відтепер здійснюється шляхом галузевих субвенцій із чітко зазначеною метою, що унеможливує випадки перерозподілу зазначених коштів на інші видатки. Таким чином, місцеві органи отримали конкретні цільові кошти, які не можуть змінювати, тоді як попередня система вирівнювання дозволяла такий перерозподіл. Разом з тим, механізм розрахунків обсягу коштів на зазначені цілі залишився попереднім, тобто, нормативи бюджетної забезпеченості визначаються із урахуванням фінансових можливостей державного бюджету, а не за галузевими соціальними стандартами (останніх до цього часу не розроблено). Так як Міністерство фінансів України і надалі визначає обсяг видатків з державного бюджету на виконання делегованих повноважень, то органи місцевого самоврядування не можуть впливати на їх обсяг. І хоч органам місцевого самоврядування надано право збільшувати видатки на фінансування соціальної сфери за рахунок власних коштів, однак часто останніх не вистачає. Оскільки це знову ж таки пов'язано із відсутністю соціальних стандартів у галузі освіти, а в галузі охорони здоров'я – страхової медицини, то вказані проблеми потребують негайного вирішення.

А тому важливою складовою подальшого проведення бюджетної децентралізації є внесення змін до законодавства і, насамперед, до Конституції України щодо повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування. Зазначене дозволить переглянути та прийняти оновлений перелік власних та делегованих повноважень і, відповідно, розширити фінансову базу органів місцевого самоврядування (за умови внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів України, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», іншого законодавства).

Іншим необхідним кроком у цьому напрямку вбачається розроблення абсолютно нового механізму надання цільових трансфертів, спрямованих на компенсацію видатків органів місцевого самоврядування в результаті реалізації ними делегованих функцій. Прийняття норм такого змісту сприятиме зменшенню частки міжбюджетних трансфертів у структурі доходів місцевих бюджетів, що на сьогодні є однією із слабких сторін бюджетної децентралізації в Україні. Вважаємо, що основним наслідком внесення цих та інших змін до Бюджетного кодексу України може стати суттєве скорочення дотаційних місцевих бюджетів. Разом з тим зазначене буде важко реалізовувати, якщо не буде запроваджено якісно новий

максимальний рівень прозорості використання бюджетних коштів органами місцевого самоврядування. Іншою важливою проблемою, яка потребує вирішення, є реальне запровадження використання коефіцієнту податкоспроможності як співвідношення між податкоспроможністю окремої адміністративно-територіальної одиниці та середньою податкоспроможністю в межах держави, що використовується в практиці багатьох зарубіжних країн та є показником рівня фінансової автономії окремої адміністративно-територіальної одиниці. Зазначене також потребує удосконалення механізму перерозподілу коштів між бюджетами та запровадження обґрунтованих норм розподілу окремих податків між бюджетами (зокрема, до місцевих бюджетів доцільно зараховувати не 75 % податку з доходів фізичних осіб (як зараз), а 100 %).

Сподіваємося, що внесення найближчим часом цих та інших змін до фінансового законодавства сприятиме більш ефективному проведенню бюджетної децентралізації в Україні.

УДК 342.9

Каменська Н. П., к.ю.н.,
Київський університет права НАН України, м. Київ, Україна

ЗАПИТИ НА ІНФОРМАЦІЮ ТА ЗАПИТИ ЩОДО РОЗ'ЯСНЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА: АКТУАЛЬНІ ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Для адміністративного права та правозастосування надзвичайно актуальним є дослідження проблематики звернень в аспекті інформаційних запитів і запитів щодо роз'яснення законодавства. Саме вказані різновиди є процесуальними засобами доступу до публічної інформації.

Під запитом на інформацію законодавець розуміє прохання особи до розпорядника інформації надати публічну інформацію, що знаходиться у його володінні (ст. 19 Закону України «Про доступ до публічної інформації» [1]). Виходячи зі змісту дефініцій «публічна інформація» (ст. 1), «запитувачі інформації» (ст. 12), «розпорядник інформації» (ст. 13), під відповідним запитом (який іменуємо інформаційним. – Н.К.) фактично у Законі [1] розуміється звернення фізичної особи (фізичних осіб), юридичної особи (юридичних осіб) до органу (органів) виконавчої влади, місцевого самоврядування тощо про надання інформації, що міститься в офіційних документах, будь-яких інших джерелах, якими володіє такий суб'єкт.

Зауважимо, що існують випадки, коли інформаційні запити адресуються публічній адміністрації особами зі спеціальним статусом.